

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Naročnino in inserate sprejema upravnništvo v Katol. Tiskarni, Kopitarjeve ulice št. 2.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma ne vsprejemajo.

Uredništvo je v Semeniških ulicah št. 2, 1., 17.

Izhaja vsak dan, izveniši nedelje in praznike, ob pol 6. uri popoldne.

Po pošti prejemati:

za
celo leto naprej 26 K — h
pol leta " 13 " — " "
četrt " 6 " 50 "
mesec " 2 " 20 "

V upravništvu prejemati:

za
celo leto naprej 20 K — h
pol leta " 10 " — " "
četrt " 5 " — " "
mesec " 1 " 70 "

Za pošiljanje na dom 20 h na mesec.

Štev. 137.

V Ljubljani, v ponedeljek 18. junija 1900.

Letnik XXVIII.

Kovarstvo.

Vsa avstrijska javnost se z največjim zanimanjem bavi z zadnjimi dogodki v poslanski zbornici. Razni Jeremije žalujejo na razvalinah avstrijskega parlamenta ter mečejo polena na »češke husite in njihove zaveznike«. Da pa moremo prav soditi dogodke, moramo poznati tudi vzroke in namene onih intrigantov, katerim je politika molzna krava... Za skledo leče bi bili mogli odkupiti češko obstrukcijo. Čehi sami so ponudili premirje vladi in Nemcem za tako nizko ceno, da bi Nemci morali z obema rokama seči po njej, ko bi resno hoteli. A Nemcem ni do sprave, ampak do gospodstva. Grof Stürgkh, s katerim kuje načrte baron Schwegel, je v zadnjem trenutku preprečil premirje, povzročil mačjo godbo v zbornici, sebi in liberalni dvorni stranki pa — fiasco. Vse je bilo kovarstvo, jako predrzna in spretna zvijača, ki se je končala z razpadom večine in blamažo nove poljsko-nemške koalicije.

Zvijačo so skovali že minolo leto v avgustu. Namen je bil, češke poslance izriniti iz večine, razbiti železni obroč desnice in skovati v zvezi s Poljaki novo večino, v kateri bi gospodovali grof Stürgkh in druga plemenita gospoda ustavovernega veleposestva. Mrežo je pričel presti baron Chlumecky v Išlo; niti so predli oni krogi, ki naglašajo, da je Avstrija doma le v vojašnicah... Najprvo so izpodnesli noge grofu Thunu, državna ladija se je zasukala po politični sapi iz nemško-liberalnega tabora.

Dne 17. oktobra sta zginili jezikovni naredbi kot zagrinjalo na političnem odru, kjer so sedeli tekavci in kovači za kulisami. Obstrukcija se je preselila z leve na desno, in to so hoteli, da dosežejo svoj namen in kot rešitelji Avstrije stopijo pred občinstvo. Dr. pl. Körber je uganil nakano, poskušal spravo, toda mreža se mu je ovijala že okolu nog. Trebalo je le še vrečo zadržati

in plen je gotov. Večina mora razpasti, liberalni Nemci so na konju.

Posrečilo se jim je tudi to letos v delegaciji v Pešti. Ondi so omrežili starega Jaworskega, ki je pozabil vse psovke iz dobe nemške obstrukcije in na svojo roko obvezal poljsko kolo za izdajo. Zvezal se je v svoji kratkovidnosti z grofom Stürgkhom in drugimi minerji, da razrušijo večino in si naredijo gaz do ministerskih stolov in vladnih jaslji.

Vitez Jaworski je v družbi decemvirata zatajil svoje dolgoletne zaveznike in brusil bodala za tihotapce. Kdo ve, kaj so obljubili Poljaku. Potrebovali pa so še katoliške ljudske stranke, katero vodi malo politični dr. Kathrein. Ta je v svoji tirolski prostodušnosti takoj šel v past, misleč, da velja boj samo obstrukciji. Mnogo previdnejši je bil baron Dipauli, ki je takoj zasledil levičarske zvijače. Dobro je videl, za kaj se gre, in je odločno svaril svoje somišljenike, naj ne poskušajo s silo. Ni se udeležil posvetovanja, kjer so sklenili zavratni napad in smrt obstrukciji. A tovariši ga niso poslušali, ampak tavalji za Kathreinom na led.

Mej tem pa so levičarji skrbeli, da ne poneha obstrukcija, ter po svojih glasilih netili sovrašтво do Čehov. Na zgoraj so skušali utrditi mnenje, da je češka poželjivost in nespravljivost neznosna, na spodaj so dokazovali veliko škodo češke obstrukcije za državo in ljudstvo.

Češki poslanci pa so pazljivo zasledovali gibanje svojih nasprotnikov. Že v Pešti so bili pripravljene, da takoj opuste obstrukcijo, ako vlada prekliche Kindingerjev tajni ukaz. Nemci brez razgovora niso mogli odbiti te ponudbe. Dr. Funke je sklical na Dunaj levičarske velmože v posvete. Znano je, da se Funke in dr. Lueger nista ustavljala češki ponudbi, toda grof Stürgkh je potreboval obstrukcijo za svoje namene in odločno pobijal vsako najmanjšo koncesijo. Obstrukcija se je morala nadaljevati, to je

hotel grof Stürgkh, da zvabi pod svojo zastavo Poljake in Kathreinovo četo.

Dogovorjeno je tudi bilo, da Jaworski še enkrat skliče izvrševalni odbor desnice, toda brez čeških zastopnikov, in da slovesno proglasi razpad večine. Toda češki veleposestniki in Jugoslovani so odločno ugovarjali staremu lisjaku, da bi bila večina razrušena. Zahtevali so drugo sejo, v katero se naj povabijo češki zastopniki, da povedo svoje zadnje zahteve. In v tej seji je princ Schwarzenberg nasvetoval, da si za časa obstrukcije stranke desnice vzdrže proste roke in skušajo predrugačiti poslovni red.

Temu predlogu je pritrjeval baron Dipauli in naglašal, da treba pobijati načelo obstrukcije, torej vsako obstrukcijo. Dr. Kaizl se je načelno strinjal s predlogom, toda pripomnil, da je v tem trenutku naperjen samo proti češki obstrukciji in torej inoportun. To opazko je porabil Jaworski, da je iznova proglasil večino za razrušeno. Navzlic glasnim ugovorom je Judež nenadoma zapustil sejo in hitel k novim svojim prijateljem na leviči naznanit veselo novico, da večine več ni.

Sedaj je bilo treba hitro delati, s silo zadušiti češko obstrukcijo. Pregovoril je grof Stürgkh vlado, da podpira naklepe proti Čehom. Sošli so se 8. t. m. v palači ministerskega predsednika na povabilo viteškega Jaworskega, ki pa je navlašč izključil konservativne češke veleposestnike in Jugoslovane. Tu se je osnovala nova koalicija proti obstrukciji. Vzbudila se je vest Jaworskemu in Kathreinu v krogu zvitih liberalcev, ki sta odsvetovala vsako silo proti Čehom. Poskušali so z zvijačo, z zavratnim napadom, ki se je moral končati s škandalom. A to so hoteli Stürgkh in tovariši, s pomočjo ulice in policije Čehom zadaviti grla. Ob pozni uri so še ponovili svojo zaroto.

Jako značilno je to, da so liberalci skovali hudobni načrt, a izvršitev prepustili »klerikalcem«, da bi mogoči »fiasco« in od-

govornost na-nje zvrnili. Decemvirat nove koalicije je namreč sklenil, da se dne 18. t. m. seja nadaljuje, če treba, vso noč. Vugodnem trenutku naj bi Zallinger kot načelnik obrtnega odseka predlagal, da zbornica preide v razpravo o premembi obrtne novele. Pripomnimo pa, da Zallinger ni bil obveščen o tajnem načrtu in češki poslanci so bili izprva pripravljene ustavitvi v ta namen obstrukcijo. Okoli 4. ure pa je neki nemški levičar telefoniral na Češko, da na večer ne pride domov, ker hočejo Čehi iznenaditi. To se je takoj razneslo po zbornici in mej češkimi poslanci vzbudilo največjo ogorčenost. Bili so takoj pripravljene, da se s silo branijo proti sili. V zadnjem trenutku je grof Stürgkh porabil ves svoj vpliv, da izvrši svoj načrt. Stopil je k predsedniku dr. Fuchsju in mu prigovarjal, da ne zaključuje seje, ampak otvori debato o obrtni noveli in na to o proračunskem provizoriju. Zallinger je zapazil past in hotel preklicati svoj predlog. V tem trenutku bi bil predsednik najbolje storil, ko bi bil z ozirom na gotove izgrede zaključil sejo. Tega ni storil in Čehi so bili prisiljeni, z ropotom preprečiti nadaljno sejo.

Grof Stürgkh in njegovi pomagači so že pili na medvedovo kožo, a ministerski predsednik dr. pl. Körber jim je prekrižal račune. Prestrašil se je vse odgovornosti za dogodke, ki bi bili nastali v zbornici. Sklicjal je ministerski svet, v katerem so ministri z enim glasom večine sklenili, da se zasedanje takoj zaključuje. To se je zgodilo in Stürgkhov načrt je splaval po vodi. Z mačjo godbo so češki poslanci spremili o polnoči intrigante iz zbornice, da razmišljajo o svoji blamaži.

To so dejstva, katera potrjujejo tudi izjave dr. Funkeja, dr. Kathreina in Zallingerja v »N. Fr. Pr.« z dne 14. t. m. Zlati gradovi grofa Stürgkha so se zopet razpršili v zraku in vsi ministerski kandidati so ostali na cedilu. Ta dogodek je velepomemben v zgodovini avstrijskega parlamenta. V elek-

LISTEK.

O Levčevem „Slovenskem pravopisu“ in njega kritikah.

Spisal dr. K. Štrekelj.

(Dalje.)

Iz navedenega bo pač vsak razvidel, da si veznika kot ni izmuzgal iz mezinca noben pisatelj, ampak si ga je naredil narod slovensko-hrvaški sam. Vprašanje je sedaj, kako? Gospod Ivanov se norčuje iz Miklošičeve razlage in jo smeši prav brez vzroka. Beseda je res nastala iz *ko* in *ti*; ta *ti* je bil v starem jeziku še samostojni veznik: dvadeseti *ti* peti lakъtъ (suprasl. 132, dvajset *in* pet lahtov). Pri nas se je ohranil le še v zvezi z drugimi vezniki: *neti*, *niti*, *kajti*, *kakti*, *net*, *nit*, v srbsčini ali hrvaščini v *niti*, *iliti*, v češčini v: *nebot*, *anebot* itd. (prim. Maretičeva razprava o veznikih v Radu 89, 66). Prvi del *ko* je po Miklošičevem nauku, kateremu pritrjuje tudi Maretič (Rad 91, 17) okrajšan *kako*. Bolj kakor zgledi v Maretičevi razpravi na zadnjem navedenem mestu podpró resnico tega mnenja tile ogrsko-hrvaški, vzeti iz omenjenega Horvathovega koledarja: Ali kad je on povidal, *kako* neverna je bila Lucia, *ko* se je i Matilda plakala nad žalostjum, ku je Miško onda imati moral 40; Kad je po selu doli išla, *ko* je vsaki preseneten za njum gledal 18; ako ti kot njegova žena va njegov stan projdeš, *ko* će moje srce silovano biti turbno tucati, žalost čutit do črnoga groba, *ko* čedu moji oči silovani bit gorke suze točit do konca žitka mojega, *ko* će moja pamet silovana bit turbno spominanje imati na ditinsku

sladku ljubav! 26. Ta *ko* pač ne more biti nič drugega ko *kako*; da ga rabi ta pisatelj samo v glavnih stavkih v vskliku, to naj nas nič ne moti: saj iz takih zvez so se razvili navadno vsi podobni vezniki. Kako pa si imamo razlagati *ko* za *kako* v glasoslovnem oziru? Prvi zlog je odpal, ker je bil začetni soglasnik obeh zlogov enak, kakor imamo *koruza* iz *kukurusa*, *pagaj* iz *papagaj*, in *kukavica* iz *kukukavica*. Posebno v slovenščini, kjer se *a* prvega zloga zenačuje samoglasniku drugega zloga, je to verojetno; starejši pisatelji pišejo *koko*, *koku*.

Privesek *ti* se je priteknil tudi na neskrajšani *kako* in iz tega je nastalo *kakti* tako, kakor *nihče* iz *niktože* (po prehodni obliki *niktže*). Iz *kako* je nastal dalje na Štajerskem in v kajkaveih v istem pomenu rabljeni *kak*, iz *ko* na Goriškem pa tudi *koj*, kakor se je *j* tudi sicer priteknil sekundarno drugim veznikom (inoj, tedaj...) in prislovom (vekomaj...).

Da ima štajerski *kakti* samo pomen 'wie' in ne tudi 'als', kakor trdi Ivanov, ta je bosa. Daanko sam piše na str. 264. svoje slovnice „kakti als wie“ v istem pomenu kakor „kak als wie“. V zgledu „delaj *kakti* drago“, ki ga navaja Ivanov ali si ga je izmislil sam, pa *ti* ni vezniški privesek *ti*, ampak je zaimek *ti* = *tebi*. torej „delaj, kakor *ti* je drago“; v množini bi noben Štajerec ne rekel „delajte *kakti* vam drago“, ampak samo *kak*. V resnici rabijo vzhodnoštajerski pisatelji *kakti* v pomenih 'als', 'wie' in 'gleichsam als'. Šerf n. p. piše v knjižici „Pad no zdig človeka“: ino ga (je) v paradižno srečo, *kakti* v senco življenja postavil 13; ves toti kvar, *kakti* nesrečne posledke preloma no nepokornosti pervega človeka, no vse tote težave občütimo no terpimo mi bolečljivo 16; Moje progrošenja, me *kakti* težko bremen težijo 16; kak bi

ga nekda na kalvarski gori *kakti* hüdodelca mreti vidili 27; Jezušovo preobrazenje spominja tudi na našo prerjenje v kersti, *kakti* na pomoček k našemi zdravji 31; kak je on altarski sakrament, sveto R. telo... postavil, kerega bi se mi mogli vživati, *kakti* tretjega pomočka k' našemi zravnanji od padnenja 51; ino njemi, *kakti* krali nebeškemi, svojo čast skazalo 77; Jezuš je ali na dnešni den častivno v Jeruzalem pohajal, *kakti* prvi obečani židoski kral no Mesiaš, *kakti* preladavec hüdobnosti sveta, hüdüča, pekla no večne smerti naše düše 79 itd.

G. Ivanovu je besedica *kot* tudi neblagolglasna. Ta vzrok je čisto individualen, za opravičeno rabo kake besede nima prav nobene vrednosti. Meni se zdi *kot* prav tako blagolglasen ali neblagolglasen kakor hrvaški *kod* v pomenu 'pri'; 'kot matere' mi je prav tako blagolglasno kakor 'kod matere', ker ni vsled sandhi-pravila nobenega razločka, le oko bere drugači. Nekaterim našim jezikoslovcem in pisateljem Ivanovlje moke je vsaka beseda neblagolglasna, o kateri sumijo, da je podvržena ali tuja. Preverjen sem, da se g. Ivanovu pristudi v bodoče tudi beseda *hip*, *hipec*, ki jo sedaj rad in po pravici rabi, ako mu namreč povem, da je tuja — horribile auditu — „švabska“! Schmeller-Frommann piše v Bayr. Wörterbuch I. 1038: „der *Hib*, nhd. *Hieb*: Und bricht mät's Herz no alli *Hieb* alle Augenblicke“. Da se pomena 'trenotek' in 'krat' izražata z besedami, ki pomenjajo 'počiti, udariti', kaže tudi slovanski *ravn*, ital. *botto*, in un *botto* 'mit einem Schlag', furlanski *bott* 'Schlag' in 'Mal'. Besedo *hip* poznajo tudi Hrvati. S tem, da sem jo razglasil za tujko, še nikomur ne odsvetujem, naj je ne rabi. Kratka je in prav pripravna.

rični luči osvetljuje kovarstvo liberalnega veleposestva in sibirskih sikofantov, ki so na razvalinah parlamenta hoteli zasaditi svojo zastavo in narediti šotore. Toda na teh razvalinah je vzrasla nova organizacija, jedro stare desnice, ki bode pod avstrijsko zastavo branila krščanstvo, in pravice narodov in težnje delavskih stanov.

Politični pregled.

V Ljubljani, 18. junija.

Nemški posredovalni jezik je neobhodna potreba, to so izjavili načelniki nemških strank v svojem komunikeyu o zadnji konferenci, v kateri sta se pretresala vladna jezikovna načrta; zanj sta se pa tudi izrekla »nad strankami stoječa« nemška aristokrata grof Karol Auersperg in meranski grof. S proglašenjem nemščine za posredovalni jezik v naši državi bo vlada ustregla vseobči (!) potrebi. Nemci bodo lahko občevali z avstrijskimi narodi, in narobe Čehi, Poljaki, Slovenci, Hrvatje in Rusini tudi z Nemci. Le Italijanom baje ne bodo usiljevali nemščine, ker se jih nikjer ne omenja. Dokler vlada ne ugoditi tej zahtevi, je nemogoče vsak nadaljni razgovor. Vlada mora tej zahtevi tem prej ustrediti, ker je bila nemščina de facto že sedaj povsod priznana (?) za posredovalni jezik in se je šele sedaj jelo zanimavati to dejstvo. Na podlagi tega condition sine qua non je bil nadalje temeljit razgovor o Koerberjevih načrtih, ki so v tej sestavi nevsprejemljivi, in konečno se je naročilo poslancem Stürgkh, d'Elvert, Gross, Chiari, dr. Baernreither, dr. Lueger in dr. Pergelt, naj jutri, v torek, izročé spomenico ministerskemu predsedniku dr. Koerberju ter ga poučé o nemških zahtevah. Komunikey sklepa z zagotovilom, da so nadaljna pogajanja izključena. Vse je radovedno, na katero stran krene vlada.

Vitez Jaworski je govoril. Načelnik poljskega kluba vitez Jaworski je počastil nekega mažarskega oficijoznega časnikarja z odgovori na vprašanja o zadnjih dogodkih v dunajskem parlamentu ter o stanju razmer v bližnji bodočnosti. Zagovarjal je svoje postopanje kot načelnik kluba in kot vodja parlamentarne komisije desnice. Jaworski smatra za veliko napako, da se je v oni usodni seji sklenilo postaviti na dnevni red spremembo obrtne novele pred proračunskim provizorijem. Že tedaj se je po njegovem mnenju razbila desnica. Mož nato izjavlja, da ni prav nič vplival na vladne odredbe v znameniti noči, katere pa v polnem obsegu odobrava. Za razpust zbornice ni bilo prav nikakega povoda. Za delo »vnetih« je bilo še vedno do 300 poslancev, le kaka sedmina zbornice ni hotela delati, in torej vlada ni bila opravičena za razpust parlamenta. Uveljavljenja jezikovnega zakona s pomočjo § 14 bi Jaworski ne mogel zagovarjati, ker prvič tak oktroi ne spada v okvir § 14. in je drugič le provizornega značaja in bi ga moral odobriti parlament. To bi bil pa nov

povod za obstrukcijo. Pač pa je mogoče po njegovem mnenju uveljaviti jezikovni načrt s cesarsko naredbo, kakor se je leta 1869. uveljavil za Galicijo. Tudi poslovni red se ne sme spremeniti s § 14., ker se bo to zgodilo prej ali slej v zbornici. — Prave parlamentarne večine v zbornici ni in je tudi prej ne bo, dokler se ne dosežene sprava mej Čehi in Nemci. Pri sestavi večine je sodelovanje vlade neobhodno (!) potrebno. Do tedaj se pa moramo zadovoljiti z večino od slučaja do slučaja. Poljaki bodo tam, kjer se bo delalo za državne in gališke interese. — S tem je Jaworski povedal dovolj. Slovanška vzajemnost in pa avtonomistično načelo sta voditelju poljskega kluba deveta brigada.

Italijanska poslanska zbornica je imela v soboto prvo sejo v novo otvorjenem zasedanju, ki je bila izredno številno obiskana, kajti prisotnih je bilo do 470 poslancev. Zasedanje je otvoril kralj Umberto s prestolnim govorom, ki pa razun resnih opominov na poslance ni obsegal nobenih važnejih naznanil. V prvem oziru je pa kralj storil vso svojo dolžnost. Vsebina dotičnega kraljevega govora je nekako ta le: Veliko nasprotje, ki se je pojavilo v zadnjem zasedanju mej večino in manjšino, je popolno ustavilo vsako parlamentarno delo. Kralj je moral razpustiti parlament, ter v najkrajši dobi, ki jo dovoljuje ustava, apelovati na volivce. Dežela (?) je sedaj izrekla svojo sodbo. Kralj je prepričan, da bo novi parlament v svoji modrosti, v svojem patriotizmu ter ljubezni do slobodomiselnih naprav našel sredstva in bodrilo za rešitev težavne in neodložljive naloge. Povodom smrti svojega očeta, končuje kralj, sem izjavil, da hočem Italijanom dokazati, da ustava ne bo pokopana. Sedaj je moja dolžnost, braniti te institucije, kojim preti nevarnost, na vas pa je, da s svojim dejanjem pokažete ljudstvu, da je ustava najkrepkeje orodje za njegov blagor. — Na to se je volil predsednik. Kandidat večine je dobil 242, oni manjšine 214 glasov. Izvoljen je prvi, vladinovec Gallo. Levičarji so pozdravili izvolitev z največjim hrupom, ponosni, da je dobil njih kandidat Biancheri toliko število glasov. Že iz izida volitve je razvidno, da zbornica ne prične tako naglo z delom, akoravno je dobila zelo energičnega predsednika; Gallo bo menda še odločneje nastopal, nego njegov prednik Colombo. Kralj je sicer pokazal, da ne mara žrtovati vlade, ki je voljna braniti ustavo, a konečno ne bo preostajalo nič drugega, nego da se umakne Pellouxova vlada. Ta prva seja je pa ob enem tudi pokazala, da vlada ne sme računati samo na 100 glasov opozicije, marveč v odločilnem trenutku bo nastopilo proti njej kar 200 in še več poslancev, in morda se kmalu pripeti, da bo opozicija v večini.

Nemri na Kitajskem se z vsakim dnevom množe. Najresnejši je sedaj položaj v okolici Pekingu in v njem samem in v minulih dveh dneh so došle v Evropo vsakovrstne vznemirljive vesti, ki pa dosedaj ofi-

cijelno še niso potrjene. Govori se, da so Bokserji napadli in zažgali poslaniški oddelek v Pekingu ter uničili poslopja, pa baje umorili nemškega poslanika barona Kettererja. Oficijelno, kakor rečeno, ta vest še ni potrjena, a kdor ve, kake razmere vladajo v Pekingu in da javnost prav malo ali nič ne more izvedeti o dogodkih iz poslaniških virov, se pač lahko pripisuje prvotni vesti primeroma toliko verjetnosti, kakor poznejšim polovičarskim dementijem. Bokserjem se je v največjem času pridružilo tudi 10.000 kitajskih vojakov, toraj večina izvežbane kitajske vojne moči, in je torej resnost položaja prav lahko umljiva. Nasprotno se pa prav nič ne čuje o akciji evropskih močij. Poročila naznajo samo odhode in dohode posamnih oddelkov, sicer pa Evropejci ne store nikakega koraka. Ako se v tem oziru kmalu ne obrne na bolje, bo vsa evropska pomoč za nasejlence brezpomembna.

Knjige in časopisi.

»Slovenski učitelj« prinaša v svoji 12. številki sledečo vsebino: Učiteljica in javnost. 5. Idealni poklic. — Sveti Janez Krstnik de la Salle, ustanovnik reda »bratov krščanskih šol«. II. Vzgojeslovna načela. — Formalne stopinje pri katehetskem pouku. III. Ali je poučevanje po formalnih stopinjah primerno veronauku? — Listek: Ivanov gospod I. — Dopisi. — Šolske vesti. — Drobtine — S to številko završilo je glasilo krščansko mislečih učiteljev in vzgojiteljev svoje prvo polletje. Za drugo polletje stane »Slov. učit.« 2 kroni 50 vin. Naroča se pri uredništvu v Ljubljani.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 18. junija.

Osebnostna vest. Gg. prof. na tukajšnji učiteljski pripravnici V. Hallada in Fr. Orožen prideta z novim letom v osmi plačilni razred.

Častnim občanom je imenoval v seji dne 5. maja odbor občine Staraloka gosp. nadsvetnika viteza Karol pl. Strahla, z ozirom na zasluge, ki si jih je stekel za Staraloko z napravo prepotrebne vodovoda. Lično izvršeno diplomu izročilo je odposlanstvo na čelu mu g. župan, preblagor. gospodu na praznik sv. R. T. V kratkih a jedernatih besedah nagovoril je g. župan pl. viteza, mu zatrjuje svojo in odbornikov udanost in zaupanje ter mu ob enem častita na zasluženem odlikovanju. G. grajščak se zahvaljuje za skazano mu čast ter omenja, da je to že drugo odlikovanje, katero si je pridobil pri zgradbi vodovoda. Gg. odbornike prosi še nadaljne podpore in jih prigovarja k složnemu delu — treba je še veliko delati, — skrbeti za požarno brambo in gledati, da se kmalu postavi temelj tako potrebni hiši za uboge. Za svojo osebo obljubljuje pomoči.

Ponesrečen načrt socijalnih demokratov. Po stavki v vevški papirnici na-

peli so socijalni demokratje vse svoje moči, da preslepe vevške delavce z ustanovitvijo »strokovnega« društva, v katerem pa bi v prvi vrsti cvetelo socijalno-demokratsko strankarstvo in bi bilo delavstvo denarno izžemano za razne socijalno-demokratske agitatorje. Včeraj popoldne so krščanski socialjanci na vrtu konsumnega društva na Slapeh sklicali shod, da povedo vevškemu delavstvu, kako sumljiva pogodba se je sklenila s tovarniškimi vodstvom za zopetni vstop v delo, in da razkrijejo delo in namene socijalne demokracije. Ljubljanski socijalni demokratje so prihiteli, da zbero okolu sebe nekaj svojih vernih in da v imenu svobode preprečijo shod, ter so že pred shodom govorili: »Saj ne bo shoda!« Prvi govornik državni poslanec dr. Krek je takoj v uvodnih besedah povedal, da ne bomo slepih mišlovili. Izjavil je, da je zmotno in za delavce škodljivo, ako se jim hoče ustanoviti strokovno društvo v zvezi s socijalno demokracijo. Že te besede so odkrile slabo vest nekaterih. »Ni res!« začuli so se klici iz vrst ljubljanskih socijalnih demokratov, in nekaj od njih zaslepljenih vevških delavcev, ki so imeli v preteklih dneh dolge konference z Železnikarjem, tulile je, da niso socijalni demokratje in da socijalni demokratje nočejo biti. Vevško delavstvo je v ogromni večini začudeno gledalo to divjanje ljudi, ki nočejo biti socijalni demokratje, ki pa vendar hočejo zabraniti, da bi se govorilo o socijalno-demokratskih namenih. Skoro pa je završčalo. Odločni krščanski delavci so stopili proti kričačem, katere so ljubljanski socijalni demokratje vspehujali, naj vpijejo, in povedali so jim v brk, da sedaj spoznajo, kam so jih hoteli zavesti. Delavke so jim pričele klicati: »Sedaj se poznamo! Vi ste!« Socijalno-demokratski kričači so pričeli na to menda tudi v imenu svobode groziti nekaterim delavcem, da jih spravijo iz tovarne. Toda tudi te grožnje niso pomagale. Krščanski delavci so pričeli klicati kričačem, da za 10 kr. priboljška ne prodajo krščanskega svojega prepričanja in se ne zapišejo socijalni demokraciji. Ker ni bilo mogoče več mirno zborovati, je na zahtevo komisarjevo predsednik Kregar zaključil shod. Takoj na to se je v prostorih društvenega doma vršil shod po § 2. Vsi prostori so bili natlačeno polni vevških delavcev in delavk. Rudeči kričači k temu shodu seveda niso dobili pristopa, zato so krščansko - socijalni govorniki lahko mirno razpravljali. Državni poslanec dr. Krek je razpravljal o strokovnih društvih, katerih se je v Avstriji polastila socijalna demokracija za svojo strankarsko agitacijo. Narisal je slab vpliv v takih strankarskih socijalnodemokratskih društvih, ki zavezujejo delavce, odjemati socijalnodemokratsko časopisje in mora delavstvo dajati denarne prispevke v Gradec in na Dunaj ter se brez dovoljenja od tod ne more gani. Opisal je mogočno delavsko krščansko gibanje, opisal je, kako delavstvo povsod prične obračati hrbet izrabljajoči ga

LISTEK.

O železnica.

(Dalje.)

Zraven je še na vožnih listkih žaljivo tiskano Brezovič. Tudi zveze ni z južno železnico, razun s poštnim vlakom ob 1. pop. v Trst, a nazaj se moraš peljati do Ljubljane in od tod šele z vrhniškimi vlakom domov. Kako pripravno bi bilo in ljudem ustreženo, da bi vsaj na Brezovici postajal sekundarni vlak, ki vozi od Št. Petra do Ljubljane in nazaj. Lahko bi ta vlak istočasno odhajal in prihajal, če tudi na sekundo niti 3 cm več ne prevozi.

Dolenjski vlak je glede vožnje že boljši. Pri njem je vse normalno: stroj, šine in hitrost. Hitrost znaša pri mešanju poprečno kakih 5 m, pri osebnem vlakom 6-8 m, pri onem, ki vozi v Kočevje 7-6 m. Med postajami pa vozi navadno 8-9,5 m, tudi po 11 in 12 m v sek. Če bi tako vozil celo pot, bi rabil nekako 2 uri do Novega mesta. Neko nedeljo zvečer je bil menda posebno dobre volje, kajti v zadnjem predoru (240 m) proti Ljubljani pihal jo je po 13 m v sekundi.

Če besedo »dober« stopnjuješ, zadene gorenjca presežna stopnja. Ta vsaj doseže hitrost, ki se za vlak spodobi, kar je namreč pod 15 m na sek. ali 54 km na uro za osebni vlak, ni vredno, da se imenuje hitrost. Seveda proga je že precej starejša in dobro utrjena. Lani enkrat so pa le pozabili šine pritrditi in kolesa so se zagostila med nje. Poleg tega je zadnje čase vožnja bolj mirna in prijetna, ker so nove šine jako dolge (po 11 m), katerih vezi počivajo vedno na 2 pragih, kar sunek zelo zmanjša. Poprečna njegova hitrost je 8-8 m, vozi navadno po 12-14 m, pa tudi po 15 in celo 16 m, po priliki, kakor poštni vlak na južni železnici.

Morda vprašaš, kako se vlakova hitrost izračuni. Poprečno hitrost pač ni težko doletiti, da le veš, koliko je proga dolga in koliko časa vlak za to pot potrebuje. Kako pa vozi med postajami, lahko sam opazuješ med vožnjo. Pazi le, koliko sekund rabi vlak za 1 hektometer (ali 100 m) daljave ali če hočeš za 1 km, potem prav lahko izračuniš, koliko m prevozi v 1 sekundi. Toda povem ti, da je tako opazovanje precej težavno, če vlak vozi čez 15 m, posebno, ako ti ni proga znana in so kamni precej skriti. Tedaj bo gotovo veliko sekund pretekle

predno moreš natančno opazovati. Lahko tudi opazuješ hitrost, če veš koliko da so šine dolge, na ta način, da potem šteješ, koliko časa rabi vlak za 1 šino, oziroma; koliko šin prevozi na sek.; toda, to poslednje je še težje ko prvo, in se brez težave zmotiš.

Na najbolj priprosto način izveš, koliko m vlak prevozi na sekundo, pa tudi ob enem, koliko km na uro, ako deliš 360 s številom sekund, katere vlak rabi, da prevozi 100 m daljave. Recimo, da rabi za 100 m 9 sek.; torej prevozi 11,1 m na sek. ali 40 km na uro, ker 360 : 9 = 40.

No pa saj Nemeec pravi: »Geschwindigkeit ist keine Hexerei«; ker so že l. 1830. vlaki vozili med Liverpoolom in Manchesterom po 36 km na uro in l. 1838. nekateri že po 52 km. Da, slišali smo celo, da je že Stephenson znal voziti po 15-5 m (ali 56 km). Najbolj »gemüthlich« so se imeli začetkoma na Ruskem; tam je kar godec nekoliko zabrenkal na harmoniko, predno se je vlak začel premikati.

Sploh se lahko reče, da so železnice v marsičem bolj napredovale, kakor pri hitrosti. Kako je naraščala vlakova teža in največja hitrost po desetletjih, razvidimo iz sledečega: L. 1840. je znašala vsa vlakova teža 50 t (1800 stotov) in hitrost 42 km; l. 1860. : 110 t (2200 st.) in 48 km; l. 1870. : 170 t (3400 st.) in 56 km; leta 1880. : 200 t (4000 st.) in 60 km; l. 1890. : 280 t (5600 st.) in hitrost 70 km, sedaj pa tudi 80 km.

Kako pa je z južno železnico? Ta se najbolj baha, toda s kom? Z obilnim dobičkom, mnogimi nesrečami, razbitimi mostovi, in s pol stoletja starimi vozovi. In hitrost njenih vlakov? Tudi ta ni kaj posebnega. Mešanec vozi poprek po 5 m (18 km), sicer pa 8-10 m; ravno tako tudi tovorni vlak, ki pa več ko 12,5 m na sek. v Avstriji in Nemčiji sploh ne sme. Poštni vlak poprečno prevozi 7-6 m (od Dunaja do Trsta rabi 21 ur), med postajami hiti naprej s 13-14 m; popoldne iz Trsta proti Ljubljani navadno dobrih 16 m. Brzovlak poprečno 12 m, med postajami 15-16 m; po ravnem večina vsako minuto 1 km t.j. 16,7 m na sek. ali 60 km na uro. Na Kranjskem skoro nikdar več ne prevozi, le parkrat sem ga opazoval, da je prevozil tudi po 18 m na sek., na Štajarskem pa sme tudi do 78 km na uro premeriti t.j. v sek. po 21,6 m. Ekspresni vlak jo pa briše pri nas 16-18 m, drugje tudi več.

socijalni demokraciji, in delavstvo mu je burno pritrjevalo pri pozivu, naj se ne prikloni nobeni socijalno demokratični organizaciji in naj strokovnemu društvu primerno spremeni pravila ondotnega »Krščanskega podpornega društva« ter se zbere okolu njega vse, kar čuti krščanski. Vojska se nam je vsilila, zato z gorečnostjo na delo. — Tovariš Gostinčar je prav dobro opisoval boj delavcev v stavki in kazal na to, da za podporo delavcev socijalna demokracija ni niti s prstom ganila. Nastavila je delavcem limanice, da pridejo med nje delavci iz Gratweina, a prišla sta Čobal in Kristan. (Klici: Teh mi nismo vabili!) In po prihodu teh dveh je »Narod« pisal, da so krščanski socijalci delavce izkoriščali. Govornik je pozval, naj povedo, kedaj se je to zgodilo, nakar je soglasno zagromelo: »Nikdar! Pomagali so nam z darovi!« Govornik je kazal na to, da je bilo jako napačno, da je šlo socijalnodemokrasko odposlanstvo prosit k vodstvu, ker bi sicer delavcem vodstvo moralo ugoditi vse njihove zahteve, ki so bile upravičene. Izdajalci nismo mi. Ali so Vam pogodbo tisti, ki so se pogajali, pokazali? (Klici: »Ne!«) Ta pogodba določa, da ne morete zganiti s prstom, ako se koga radi stavke odpusti z dela. Govornik je opisal nadalje še druge pogoje ter jih ocenil po svoji vrednosti. Delavci in delavke so govor spremljali s klici: »Sedaj se nam odpirajo oči«. Povdarjalo se je tudi, naj bi socijalna demokracija namestu, da je kričala, raje povedala, kam je zginilo tistih 100 gl., katere so nabrali Gratweinski delavci in katerih so stavkujoči dobili le 60 gl. Ali sta 40 gl. potrebovala za pot Kristan in Čobal? To bi bile židovske obresti socijalne demokracije napram delavstvu. Na shodu pri Majarončku je Čobal obljubil, da se bode, predno se kaka pogodba sklene, vprašalo za mnenje delavstvo. Ali se je to zgodilo? (Klici: »Ne!«) To zadošča, kdor hoče vedeti, kako se je sklepala pogodba. Tovariš Kregar je povedal delavcem, da tisti Železnikar, ki je prišel mej nje, svoje delavce večinoma napravi nasprotne socijalni demokraciji, ker ne ravna posebno dobro z njimi. Povedal je zanimivosti izza premogarske stavke na Češkem in kako socijalna demokracija molči na očitnja in dokaze, da je delavce ogoljufala. Dva vevška sodruga sta po vsej sili hotela iti na Dunaj k ministerskemu predsedniku. — Vzela sta denar za Dunaj, a sta ostala v Gradcu. Kedaj se dobi nazaj denar od Gradca na Dunaj? Tovariš iz Vevč je vneto govoril o krščanskem socijalizmu, bičal socijalnodemokrasko surovosti napram g. župniku, na kar je povzel besedo g. župnik ter govoril za organizacijo na krščanskem temelju. Vevški delavci so predlagali, naj se pošlje zahvala prevzvišenemu g. knezoškofu za vse korake, katere je storil za stavkujoče delavstvo. Z velikim navdušenjem je bil sprejet ta predlog ter se je zahvala poslala gosp.

nem griču, pred čegar vznožjem se razprostira in izgublja v daljavi »der endlose Schienenstrang« južne železnice. Gledal sem pod seboj na mimo hiteče vlake kakor Indijanci gledajo za parniki na Mississippiju, in opazoval njih hitrost. Nemo zročemu se ti vzbudi domisljija, misel se podi za mislijo. Kakor vlaki ne mirujejo, ampak prihajajo, odhajajo in se izgubljajo v daljavi ter se vrste med seboj: enkrat pride tovorni, zdaj mešani, osobni ali brzovlak, glej, tako je tvoje življenje, tvoja sreča, nimaš na zemlji nič stalnega.

Mimo hiti brzovlak, tudi misli se pode »per express«, pride ti na misel mladost, sreča, vesela prihodnost; pa »kafe kuham, kafe kuham« že zginja v daljavi, ne moreš je vloviti te navidezne sreče. Vse, vse je zgubljeno, vse je »perdu«. Ko tako sanjaš in sanjaš, vidiš, da je vse, kar ti je domisljija tako lepo slikala, le fata morgana, vse le podoba prevare; vidiš, da sedanje življenje ni veseli »express«, ampak počasni tovrni vlak, ki posebno na Krasu pogosto stoka in zdihuje: »teško peljem, težko peljem.« Toda, ne maraj nič, ampak govori s pesnikom: »Nimm die bösen Tage leicht, aber ernst und schwer die Guten.« To se pravi, domače povedano: le resno sloj, ki deluje

knezoškofu takoj brzovajnim potom. Kljub veliki vročini je delavstvo vstrajalo do konca zborovanja. Razšlo se je navdušeno za dobro stvar, potrjeno v načelih in jasnim pogledom na delovanje rudečih bratcev. Načrt socijalnih demokratov vjeti vevške delavce v socijalnodemokraski tabor in jih tako za socijalnodemokrasko agitatorje denarno izžemat, se je večeraj ponesrečil. Ni ga rešilo tudi kričanje. Ljubljanski socijalni demokratje so imeli svoje verne in nekaj radovednežev zbranih potem »na Friškovcu«, a preskrbelo se je, da tudi tisti, ki so bili ondi zbrani, izvedo — resnico. Zvečer se je peljal v Ljubljano cel voz ljubljanskih socijalnih demokratov. Na potu so hoteli s palicami udariti po dveh krščanskih socijalcih. Njihova jeza je umevna. Krščanski socijalci so na delu!

Upravno sodišče bode 30. t. m. javno razpravljalo o pritožbi T. Zupana in tovarišev iz Mojstrane proti poljedelskemu ministerstvu in delniški družbi tovarne za cement na Dovjem zaradi prispevkov k vodni zadrugi v Mojstrani.

Gasilska slavnost za Preširnov spomenik v Vrbi je prelepo uspela. Krasno vreme privabilo je nepričakovano veliko gostov iz vse okolice, pa tudi jako mnogo odličnega občinstva iz Kranja in iz Ljubljane, v prijazno okolico breznisko. Naj slede tu imena gasilnih društev, ki so slavnost priredila, in onih, ki so sodelovala. Gasilna društva: Breznica, Koroška Bela, Bled, Radovljica, Mošnje in Begunje stopila so v ožji dogovor ter povabila ostala tovariška društva po okolici k sodelovanju. Odzvala so se vabilu društva iz Kranjske gore, Boh. Bele, Gorij, Mojstrane, Dovjega. Razven tega pa so prihiteli zastopniki celo iz Šenčurja in iz Vogelj pri Kranju. Vseh skupaj našteji smo nad 220 uniformovanih gasilcev. Točno ob treh pomikal se je sprevod iz Sela v Vrbo, rojstno vas slavjenčev, kjer nas je najprvo pozdravil sedanji posestnik Preširnov rojstne hiše in ujec njegov, zatem v kratkih a jedrnatih besedah načelnik domačega gasilnega društva g. Finžgar. Obširen nagovor imel je načelnik za nabiranje darov za Preširnov spomenik župan ljubljanski g. Ivan Hribar, na kar so gasilci obesili na spominsko ploščo v rojstni hiši lep lovorjev venec z liro, pevci pa zapeli Preširnov pesem »Luna sije«. S tem je bila oficijelna slavnost v Vrbi pri kraju, kateri je sledila na vrtu g. E. Jegliča na Selu jako animirana prosta zabava, za katero so si stekli največje zasluge pevski zbori iz Begunj, Bleda in zlasti simpatični mešani zbor iz Koroške Bele. Med posameznimi točkami svirala je v občo zadovoljnost radovljiška godba. Srečkanje prirejeno od gasilnega društva iz Koroške Bele pripomoglo je največ k lepemu gmotnemu uspehu. Kakor čujemo, bilo je kosmatega dohodka nad 300 kron. Ni pa v nikakem primeru ta svota ozir na moralni uspeh, ki so ga dosegla gasilna društva s svojo priredbo pri svojih članih. Mnogo jih je bilo še poprej, ki niso vedeli, kaj je bil in kaj nam je bil Preširen, in mnogo je bilo navzočih odličnih narodnjakov iz ožjega okraja, katere so uprav gasilci pripravili, da so se napotili posetit rojstni dom domačega Orfeja. Umesten je bil tudi napis pred rojstno hišo: »Pozdravljeni Preširna vsi čestilci — Poslavljeni zavedni vi gasilci«

Umrl je nagloma nadučitelj K. Markec na Rudi na Koroškem. Svoj izvenredno katoliški značaj razodeval je vedno in povsod. Nevstrašeno je zagovarjal katoliško stvar in enakopravnost obeh narodov na Koroškem. Pri šolarskih mašah je molil otrokom glasno rožni venec naprej. Za sedanje čase gotovo redkejši mož. N. v m. p.!

Iz Rogoške Slatine se nam poroča: Že od pamtiveka je kopaliska godba, seve ne zastoj, smela igrati pri procesiji presv. Rešnjega Telesa. Tudi za letos je bila pravočasno najeta; toda na predvečer je poslal kapelnik Stahl nadžupniku glas, da je sodelovanje godcev pri procesiji pretežavno. To je podlost, da ji ni najti para, zlasti če se pomisli, da ni bilo mogoče od drugod godbe dobiti in bi godci sila radi prišli. — In kdo je prav za prav povzročil to afero? Znani renegat in kopaliski zdravnik dr. Hoisel, ki

pa vendar mnogi Slovenci, ki pridejo sem v kopalisce, z denarjem zalagajo ter tako pomagajo tukajšni slovenski živelj uničevati. Tukajšni zdravnik, do katerega imajo Slovenci zaupanje, je dr. Alfred Kurtz.

Prešernova akademija v Celju, katera se je vršila večeraj, prinese, če sodimo iz ogromne udeležbe, Prešernovemu spomeniku precejšen delež. V oceno cele akademije se ne spuščamo, ker je to stvar lokalnih listov, vendar moramo poročati, da je akademija v vsakem oziru vrlo uspela. Deklamacija, salonsko petje, opereta, godba — vse je zelo burno pohvalo in so dobile gđ. Meta Baševa, Jelica Sernečeva in vrla pevka gđ. Vrečarjeva od občinstva prelepe šopke. Krasna je bila tudi alegorija: zalujoči genij nudi Prešernu lovorov venec. — Pri prosti zabavi so podjetne dame prodajale Prešernove razglednice v korist spomeniku, kar prinese tudi nemalo dobička. Akademija sama pa je znamenje vsestranskega družabnega napredka celjskih Slovencev in jim mi na spretnih močeh in požrtvovalnih aranžerjih iskreno čestitamo in želimo, da jih čim dalje v svoji sredi obdrže.

Iz Žalca. Dne 24. t. m., to je v nedeljo ob 1/4. uri popoldne vrši se v Žalcu v prostorih gostilne Hausenbichlerjeve veliki javni politični shod, kamor pridejo državni in deželni poslanci gg. Žičkar, Berks, dr. Serbec in dr. Dečko. Sklenile se bodo zelo važne resolucije, zadevajoče kmetijske, obrtne, gospodarske in narodne stvari. Kmetje, obrtniki in drugi volilci, pridite vsi iz savinske doline na ta shod.

Graški ptiči in sadjerejci. Gradec se ponaša z nenavadno obilico ptičev, ki polnijo javne vrtove in okolico. Ti ptiči so izredno krotki. Sosebno penzionisti imajo z njimi mnogo veselja, ker jim jedo iz rok, sedajo na ramo in klobuk. Dvoje močnih društev skrbi, da imajo dovolj hišic, kjer lahko gnezdi, da jim ne stori nihče nič žalega, ne človek, ne žival. V teh ugodnih razmerah so se ptiči tako razmnožili, da so postali sadovnjakom zelo kvarni. Sadjerejci se čedalje bolj pritožujejo, da se z namnoženjem ptičev ni zmanjšalo število zajedavega mrčesa, ki kvari sadno drevje, ker kosi, škorci in vrabci, ki tvorijo pretežno večino graških ptičev, blagohotno prepuščajo sadjerejcem, da sami trebijo mrčes z drevja, a ko sadje zoreva, smejo srečni sadjerejci gledati, kako se jate ptičev goste z njih sadjem. Sadjerejci obetajo boj tem nepoklicanim gostom, ki bo brzkone zelo zanimiv, ker razne plemenite ljubiteljice živali nikakor nočejo dovoliti, da bi kdo omejeval svobodo njih ljubljanim ptičkom.

Graški župan se je zelo zameril soc. dem. in nemškimi radikalcem, ker se brez potrebe udeležuje klerikalnih demonstracij, kakor nazivljejo napredni moderniki cerkvene procesije. Morda pride še v občinskem svetu do zanimivih interpelacij. Radovedni smo, kako se bo župan branil svojih prijateljev.

Nemški turnerji so si v laseh. »Deutsche Turnerschaft« ima krog 600.000 članov, med njimi vse polno semitskih Nemcev, čisti nemški »Turnerbund« pa le 10.000. Te dve zvezi si nasprotujeta, kjerkoli nastopita. Zadnji »Gauturnfest« v Gradcu so priredila turnerska društva, ki pripadajo »Turnerschaft«. Čisti »Turnerbund« očita graškim turnerjem, da so še vedno navzlic svoji politični radikalnosti člani »Judenschutztruppe« in da ovirajo prosti polet čiste nemške arijske misli.

Slomškove slavnosti na Ponikvi se udeležijo tudi Hrvatje.

Slovenska mirodilnica v Gorici. Slovensko Poniževno mirodilnico v Gorici je kupnim potom prevzel g. Anton Jeretič.

Občinske volitve v Škofji Loki se vrše dne 25., 26. in 27. junija, vsak dan ob 4. uri popoldne.

Gorenjske novice. V Kranju se otvori novo javno mestno kopalisce. Zgrajeno je v »Dolu« na prostoru g. Focka. — V Stari Loki se snuje novo gasilno društvo. — V Trzinu je bilo te dni več častnikov generalnega staba. — Blagoslovljenje gasilnega doma v Vogljah se vrši meseca velikega srpana. — Nov poštni urad se je otvoril na Rečici, v političnem okraju radovljiškem.

kdaž dr. Lampe »zadnje dni popoldan pijan« hodil po Kolodvorskih ulicah. Zadnji čas je šel sploh samo enkrat skozi te ulice, in to je bilo v nedeljo zvečer, ko je prišel od shoda v Vodica. Tamošnji župnik g. Žužek ga je povabil, da pride ljudem prošnje delat za odpust potresnega posojila in ljudi podučiti, kako se jim je sedaj obnašati. Prišel je v družbi g. Moškrea, Gostinčarja in Jakopiča, ki so vsi pisali ljudem prošnje. To je bilo človekovo delo usmiljenja do ubogih ljudij, za katero od imenevanih nihče niti krajcarja plačila ni dobil, in ga tudi iskal ni. Omenjeni dan dr. Lampe niti časa ni imel, da bi večerjal. Ko je stopil iz vagona, je šel mirno s kolodvora v Kolodvorske ulice. Za njim je prišel njegov spremljevalec, ki pa ni nikak kmet in ki mu je povedal, da je bila na kolodvoru tolpa »Narodovcev«, vračajočih se z izleta z vročimi glavami, ki so precej, ko so videli duhovsko suknjo, začeli rohneti o »klerikalizmu« in podobnih stvareh z očitnim namenom, da bi g. Lampeta inzultirali. Ta je odgovoril, da ni slišal nič, da se mu pa zdi pri surovosti »Narodovcev« čisto umljivo. Pogovarjala sta se še nadalje o posurovelosti, katero liberalno časopisje provzroča med občinstvom. To je slišal neki znan »Narodovec«, ki je šel mimo in kateri se sicer rad kaže zunanje »lojalnega proti veri«, pa vendar Malovrhu podaje tvarino za njegove pamflete. Dr. Lampe je šel takoj mirno domov v semenišče. Iz tega si vsakdo lahko sam naredi sodbo, koliko je vredno »Narodovo« klevetanje. Sploh pa v sobotni številki »Narod« že več ne piše, da bi bil dr. Lampe pijan, znamenje, koliko je sam bil prepričan o tem, ko je to pisal! Nič nenavadnega ni več, da duhovnika v vagonu javno inzultirajo mladi ljubljanski »Narodovčki« in soc. dem. Da si je pa »Narod« dr. Lampeta privoščil, ima še drug vzrok. On kot tajnik za drugi katoliški shod ima nalogo, da poučuje ljudstvo o pomenu in namenu tega shoda. V Vodica je ljudstvo sklenilo na njegov predlog resolucijo za katoliški shod, in to je, kar jih peče. S tem, da blatijo osebo dr. Lampeta, hočejo udariti tudi po katoliškem shodu. Pa ta način bojevanja se jim ne bo obnesel. Pošteni ljudje bodo temprej spoznali, kako potrebno je, da se ljudstvo iznebi upliva nekkih žurnalistov.

Ljubljanske novice. Tlakovanje ulic. Danes so pričeli dela za tlakovanje Šelenburgove ulice. — Okradeni fotograf. K fotografu Müllerju sta prišla dva kmečka fanta. Fotograf jima je dal pri fotografovanju na posodo zlat prstan z demantom, vreden 300 kron. Po končanem fotografovanju sta bila fanta zelo gostobesedna. Silno sta hvalila fotografa. Po njunem odhodu je fotograf opazil, da je hvala drago plačana. Fanta sta vzela seboj fotografov prstan. — Kolo izposodil si je od Jožeta Gorca neznan človek še pred dnevi, a ga še do danes ni pripeljal nazaj. Neznavec je povedal natančno ime: Ludwig Hoffmann. — Padla z voza, na katerem je bilo naloženo seno, je Marija Pečan in se poškodovala na nogi. Z rešilnim vozom so jo prepeljali v bolnico.

Lične podobice. »Katol. tiskovno društvo« v Ljubljani je založilo podobice presv. Srca Jezusovega na debelem, finem papirju, krasno izdelane v barvah, izvirne zaobljubljene slike ljubljanske stolnice. Na zadnji strani podobice je natisnjena posvetilna molitev presv. Srca Jezusovemu. Dobé se v prodajalnici »Katol. tisk. društva« (H. Ničman) 25 komadov za 1 K 20 v, 100 komadov 4 K 60 v.

Pevka z lepim sopranskim glasom se sprejme za plačo v cerkveni pevski zbor. Natančneje se izve Pred školijo št. 13 v prvem nadstropju.

Ljubljansko trgovsko bolniško in podporno društvo je imelo večeraj v dvorani mestnega magistrata svoj 62. občni zbor. Društvo, ki ima mej 585 člani veliko večino slovenskih članov, je tudi letos izdalo samonemški »Jahresbericht«. Društveni odbor je obljubil že pred leti, da bode upošteval pravice slovenščine, a je na to obljubo menda pozabil. Letos se je govorilo, da se večina potegne za slovensko uradovanje, pa na občnem zboru je ostalo — tiho. Slovensko

gld. 81 kr. V odbor so bili izvoljeni: Emerik Mayer, Matevž Treun, Alojzij Kajzelj, Alojzij Lilleg, Ivan Česnik, Ivan Samec, Andrej Sarabon, Emil Randhartinger in Fran Schantel.

Žalostna smrt. Včeraj zvečer okolu 1/8. utonil je v Tomačevem (župnija sv. Peter v Ljubljani) sin posestnika Babnika (Rodéta) star 18 mesecev v jami na sosedovem dvorišču, kjer je bilo nabrane precej vode in gnojnice.

Konec nerodnega življenja. V Gornji vasi pri Krškem se je včeraj popoldne obesil 19letni Alojzij Publi. Storil je to, da se je umaknil, kakor se je izjavil, očitjanju in svarjenju zavoljo nerodnega življenja.

Varčevalci po jeziku. Iz letopisa c. kr. poštnohranilničnega urada povzamemo, da je dne 31. decembra 1899. v hranilnici varčevalo 1.415.348 varčevalcev, t. j. toliko knjižic nahajalo se je med ljudstvom po Avstriji. Knjižice imajo besedilo samonemško ali poleg besedila nemškega nahaja se tudi drugojezično. Besedilo samonemško je koncem leta imelo 1.040.482 knjižic, potem češko 238.477, poljsko 70.837, rusinsko 1.831, slovensko 10.905, hrvatsko 6.728, taljansko 45.599, rumunsko 489 knjižic. Po naših krajih pač ne smemo po besedilu knjižice sklepati na jezik ali narodnost vložnikov. Če je na pr. 10.905 knjižic z besedilom tudi slovenskim, iz tega še ne sledi, da je samo 10.905 vložnikov Slovencev, ampak je število istih veliko večje, ker, pišemo to na podlagi lastne skušnje, nekateri naši poštni uradniki strankam slovenskim dajajo knjižice z besedilom samonemškim, na pr. v nekem kraju ob Savinji je slovenski učenec mizarški na pošto govoril slovenski, a domu, je prinesel knjižico samo-nemško, in da je prišel do knjižice slovenske, odpovedal je vlogo, ko je pa znesek izvezal na pošti, ga je zopet vložil zahtevajoč knjižico z besedilom slovenskim. Tako se godi po naših poštah, kjer uradujejo Slovincu neprijazni uradniki mišljenja nemškega ali taljanskega. Torej števila knjižic z besedilom slovenskim ne smemo istovetiti s številom varčevalcev po narodnosti ali jeziku.

Moža odložila. Po časopisih se večkrat čitajo novice, da je kaka mati odložila svojega otroka, da bi pa odložila žena moža, tega se pa še ni nikdar čitalo. Tak slučaj se je sedaj zgodil v Kronstadtu. V hotelu Predeal sta se nastanila neka gospa in gospod. Skoraj pa je iz hotela zginila gospa in pustila v hotelu moža, popolnega kretina, ki si ni mogel nikamor pomagati in ni vedel polici ni povedati, kaj in odkod je. Policiji se je konečno posrečilo zasačiti žensko, ki je moža odložila. Povedala je, da kretin in njen mož, ampak, da ga ji je v Bukareštu izročila njegova žena z naročilom, naj ga pelje v Kronstadt in ga ondi pusti. Za to »delo« je dobila 100 gld.

75.000 ljudi brez dela. Iz Amerike se poroča o strašni bedi mej izseljenci, ki so upali, da dobe dela pri novi podzemeljski železnici v Novem Jorku. Doslej jih je 75.000, a še prihajajo iz Evrope ladije z novimi delavci, a je že ondi odveč domačih delavcev. Izseljevanje kljub temu silno narašča. Do konca aprila se je letos izselilo 120.533 Evropejcev.

Društva.

(Društvo za zgradbo zavetišča in vzgojevališča v Ljubljani) vabi k občnemu zboru, kateri bo dne 23. junija

1900 ob 6. uri zvečer v telovadnici II. mest. deške ljudske šole na Grabnu v Ljubljani. Ako bi občni zbor ta dan ne bil sklepčen, sklicuje se tem potom za isti čas in kraj za osem dni pozneje. — Odbor društva za zgradbo zavetišča in vzgojevališča v Ljubljani, dne 16. junija 1900.

Darovi.

Dijaški kuhinji v Kranju so darovali namesto venca na krsto pokojnemu dekanu preč. gosp. Antonu Mežnarcu, kot članu upravnega odbora in bivšemu večletnemu podpredsedniku mestne hranilnice kranjske: gospodje hranilnični predsednik V. Majdič 10 K, podpredsednik Ferd. Sajovic 5 K, upravni odborniki Fr. Dolenz 5 K, Pet. Mayr 5 K, C. Pirc 4 K, Ferd. Polak 2 K, K. Puppo 10 K, Iv. Rakovec 2 K, Fr. Sajovitz 2 K in K. Šavnik 10 K; dalje so še iz istega namena darovali dijaški kuhinji gospodje in dame: K. Florian 5 K, gimn. ravnatelj Hubad 4 K, Franja Keržič 3 K, Marija Keržič 2 K, prof. dr. Korun 1 K, A. L. 3 K, I. L. 1 K, dekan Iv. Lavrenčič 10 K, nadučitelj Luznar 1 K, Marija Marenčič 6 K, Anton Majdič 1 K, Mavr. Mayr 4 K, prof. Maselj 2 K, prof. Novák 2 K, prof. dr. Perné 4 K, prof. Peterlin 2 K, sodni adjunkt Peterlin 2 K, K. Puppo 10 K, prof. dr. Riedl 2 K, dr. Ed. Šavnik 6 K, kaplan Škerjanc 3 K, dr. Val. Štempihar 2 K, prof. Štrifol 1 K, kaplan Štrukelj 1 K, hran. tajnik Valenčič 1 K in nadzornik Žumer 2 K; skupaj 139 kron.

Telefonska in brzojavna poročila.

Dunaj, 18. junija. Minister Rezek se je danes vrnil iz Prage. „Politik“ poroča, da je zagrozil Mladočehom, da se Körberjev jezikovni načrt izvede potom § 14.

Praga, 18. junija. Dr. Herold bi včeraj moral poročati v Karolinovem, pa je shod preložil na četrtek, kar se spravlja v dotik z Rezekovo konferenco. Češki listi javljajo, da so okrajna glavarstva dobila nalog, ostreje nastopati proti češkemu časopisu.

Praga, 18. junija. Včeraj se je konstituiral češki narodni svet. Navzočni so bili Staročehi, Mladočehi, narodni socialisti in zastopniki iz Morave Radikalci, konservativni veleposestniki niso prišli. Strogo tajno posvetovanje je trajalo pet ur.

Polna, 18. junija. Nad 60 oseb bode tekom dnij zaslišanih v Pizeku radi Leopolda Hilsnerja v zadevi obtožbe, da je umoril tudi Marijo Klima.

Semlin, 17. junija. „Zastava“ poroča, da pravosodni minister odgovoril na vprašanje načelnika kaznilnice, kaj naj stori z smrtnobolnima kaznjencema Protičem in Pavičevićem, da morata ostati na dosedanem mestu, in ako umrjeta, se morata jednostavno zagrebsti, ne da bi bil o tem kdo drugi obveščen.

Zofija, 18. junija. V okraju Varna so se kmetje uprli komisiji, ki je določevala desetino. Pozneje so se ustavili došlemu vojaštvu ter ubili dva častnika. Nato je vojaštvo jelo streljati in ranilo 30 oseb. V okrajih Varna in Šumla je sedaj proglašeno obsedno stanje.

London, 18. junija. Blizu postaje Slough sta trčila dva vlaka. Stiri osebe so ubite, 60 ranjenih.

London, 18. junija. Japonska pošlje v Taku 1000 mož v sporazumljenju z evropskimi velevladmi.

London, 17. junija. Brzojavni korespondenčni urad javlja iz Tien-Tsina: Bokserji so razdejali vsa poslaniška poslopja in umorili nemškega poslanika. Deset tisoč kitajskih vojakov se je izneverilo svoji zastavi in se pridružilo Bokserjem.

Petrograd, 18. junija. Ruski vladi dosedaj ni došlo nikako poročilo o umoru nemškega poslanika v Peking.

London, 17. junija. Večerni listi poročajo iz Tien-Tsina 16. t. m., da so Bokserji zažgali katoliško katedralo v Peking.

Berolin, 17. junija. Wolfov urad poroča iz Tien-Tsina 15. t. m.: Železnica mej Pekingom in Tien-Tsinom je zopet razdrta. Evropske čete so morale ustaviti prodiranje, le jeden nemški oddelek se po stranskih potih pomika proti Peking.

Pariz, 17. junija. „Agence Havas“ in Wolfov urad javljata, da vesti o porušenju poslaniških poslopij v Peking se niso oficijelno potrjene.

Berolin, 18. junija. (C. B.) Nemški konzul v Tši-Fu brzojavlja: V Taku se je danes pričel boj mej kitajskimi trdnjavami in zunanji ladijami, katerim Kitajci zabranjujejo uhod.

Berolin, 18. junija. (C. B.) Nemški konzul v Tši-Fu brzojavlja danes zjutraj: Z japonske strani se poroča, da so Bokserji zasedli poslaništva v Peking.

London, 17. junija. Roberts brzojavlja iz Pretorije 15. t. mes.: Baden-Powell je 14. t. mes. zasedel Rustenburg in pravi, da se mu kmalu udasta tudi polkovnika Cloff in Krüger ml. — Hamiltonu se je posrečilo razpršiti Bothovo armado. Iz Middelburga umaknili so se vsi Bothovi oddelki.

Umrli so:

16. junija. Franc Breclnik, umirovljeni poštni sprevednik, 67 let, Bleiweisova cesta 5, ostarelost. — Roman Čuden, trgovca sin, 8 dni, Poljanska cesta 27, božjast.

Meteorologično poročilo.

Višina nad morjem 306,2 m, srednji zračni tlak 736,0 mm.

Dan	Čas opazovanja	Stanje boro-metra v mm.	Temperatura po Celziju	Vetrovi	Nebo	Padavina v 24 urah v mm.
16.	9. zveč.	736,6	17,1	sr. sever	oblačno	
17.	7. zjutr.	737,8	14,2	brezvetr.	megla	1,7
	2. popol.	736,9	27,0	sl. sszah.	del. jasno	
17.	9. zveč.	737,3	18,8	brezv.	del. oblac.	
18.	7. zjutr.	736,4	15,9	sl. vjvzh.	oblačno	0,0
	2. popol.	732,5	26,8	p. m. jzah.	pol. oblac.	

Srednja temperatura sobe 18,0°, normale: 17,9°.
Srednja temperatura nedelje 20,0°, normale: 18,0°.

Na prodaj so

3 križevi poti

po 95 cm. visoki, po gld. 65.—

pri 501 12-4

FR. TOMAN-u,

podobarju in pozlatarju v Ljubljani, Valvazorjev trg št. 1.

Mlin s štirimi kamni,

s stopami in ušnarjem,

tik mesta Kamnik, se daje v najem na več let. — Poleg mlina je tudi hlev, skedenj, hram in zraven spadajoč vrt za zelenjavo.

Več se poizvé pri oskrbništvu Praschnikarjevih posestev v Mekinjah pri Kamniku.

542 3-1

Dunajska borza.

Dne 18. junija.		Dne 16. junija.		Dunavske vravnave posojilo l. 1878		Salmove srečke, 40 gld.	
Skupni državni dolg v notah	97-90	20 mark	23-72	Zastavna pisma av. osr. zem.-kred. banke 4%	106-50	St. Genois srečke, 40 gld.	175-25
Skupni državni dolg v srebru	97-60	20 frankov (napoleonodor)	19-29	Prijoritete obveznice državne železnice	94-20	Waldsteinove srečke, 20 gld.	183-—
Avstrijska zlata renta 4%	115-90	Italijanski bankovci	90-95	južne železnice 3%	408-—	Ljubljanske srečke	178-—
Avstrijska krona renta 4%, 200 kron	97-25	C. kr. cekini	11-33	južne železnice 5%	320-50	Akcije anglo-avstrijske banke, 200 gld.	48-—
Ogerska zlata renta 4%	115-65			dolenjskih železnice 4%	118-75	Akcije Ferdinandove sev. želez., 1000 gl. st. v.	281-50
Ogerska krona renta 4%, 200	91-35			Kreditne srečke, 100 gld.	99-50	Akcije tržaškega Lloyda, 500 gld.	6320-—
Avstro-ogerske bančne delnice, 600 gld.	174-—			4% srečke dunav. parobr. družbe, 100 gld.	395-—	Akcije južne železnice, 200 gld. sr.	767-—
Kreditne delnice, 160 gld.	703-75			Avstrijskega rudočega križa srečke, 10 gld.	335-—	Akcije južne železnice, 200 gld. sr.	123-—
London vista	242-10			Ogerskega	41-25	Slošna avstrijska stavbiška družba	173-—
Nemški drž. bankovci za 100 m. nem. drž. velj.	118-60			Budimpešt. bazilika-srečke, 5 gld.	20-—	Montanska družba avstr. plan.	483-—
				Rudolfove srečke, 10 gld.	13-—	Trboveljska premožarska družba, 70 gld.	414-—
					63-50	Papirnih rubljev 100	256-—

Nakup in prodaja

vsakovrstnih državnih papirjev, srečk, denarjev itd. Zavarovanja za zube pri zrebanjih, pri izzrebanju najmanjšega dobitka. — Promese za vsako zrebanje. Kulantna izvršitev naročil na borzi.

Menjarnična delniška družba

„MERCUR“

l. Wollzeile 10 in 13, Dunaj, l., Strobelsgasse 2.

Pojasnila vseh gospodarskih in finančnih stvarih, potem o kursnih vrednostih vseh špekulacijskih vrednostnih papirjev in vestni sveti za dosego kolikor je mogoče visocega obrestovanja pri popolni varnosti

naloženih glavnice.